

Ujév küszöbén.

1909 december 30.

Nem szabad félnünk.

Bár Lukács László nem angyalfia s az új miniszteri névsor nem épületes olvasmány, nincs okunk megijedni.

Több vihar vert már, több szerencsétlenség ért már, mint ez az utóbbi megbénulása egy jó-akarátú parlamenti többségnek.

Nem is ez a legnagyobb bajunk.

Ha *chronique doloureux*et kellene írunk, tele panaszos, fájdalmas szóval, nem ezzel kezdenők.

Baj van egyebütt is teméntelen, nemcsak a politikai életben.

A közigazgatás gépezete lassú is, drága is. Főként pedig nincs megkenve a *charitas* olajával. A hivatalnoki kart sem járja át a tudat, hogy a közönség szives szolgálatában áll.

Vármegyéink és városaink lassan fejlődnek. Nem a pénzhiány teszi. Sok bennük az atyafi tisztviselő és kevés a munkakedvelő, munkához értő ember.

Iskoláink még nem válnak be. Kicsiny az intelligenciánk. Kevés a gondolkodó, reflektáló ember. Nyelvekről csak tanulunk, de nyelvekre nem tanítanak meg. Sok energiát öltünk a középiskolába, pénzben, őrlő munkában, időben. A professoraink elvárták tőlünk. S íme az élet más energiákat kíván!

Társadalmunkat őrli a gazdasági élet számos baja.

Nem segít rajtunk sem a bevándorlás, sem a kivándorlás. A zsidó boltos nem a boldogulás olaját méri. S a különböző nevű sanatoriumok nem erőteljes nemzedéknek épülnek. Folyik az alkohol hektoliterszámra, gurul a sok pálinkás-hordó. S vele gurul, elgurul népünk pénze, háza, ingósága, munkaereje, családjaink békéje s a nemzet boldogsága.

Számos a lapja a chronique doloureuxnek, sötétek a színei, bánatos minden sora.

És mégse menjen el kedvünk az élettől.

Kihevertük mi már Haynaut, elviseljük Lukács Lászlót is. Bízhatunk a nemzet ifjú erejében. Vérünkben a harc négyszáz év óta. S ha boldogulásunk minden lépcsőfokát úgy kell kierőszakolnunk, álljuk ezt a keserves küzdelmet is. Nem lehetünk lágyabbak, mint eleink.

A közigazgatásnak nemcsak salakja és szennyező van. Vannak puritán szívű s tiszta kezű embereink is, kik a közpályán nem gazdagodnak, ajándékot el nem fogadnak, sápot senkitől sem húznak; akiknek nyitva a szemük, mert szabad kinyitniok s megnyílik az ajkuk, mert nincs megfizetve hallgatásuk.

Ha filológiánk nagyon sekélyes és majdnem teljesen eredménytelen is, nagyot lendült realis oktatásunk, sokat fejlődött kezünk készsége és szemünk látása.

Ha szertehull is családi életünk és sok a válság városainkban, számos tűzhely lángol még biz-

tatólag és sok szív között szövődnek a mély szeretet szálai.

Ha nem a felszín futó habjait, hanem az élet mély áramait nézzük, elfogy a panaszos szó ajkainkról. Belátjuk, hogy panaszkodni nem bölcsesség, hanem gyöngeség.

Az élet épülést is nyujt, nemcsak botrányt s az embernek nem szabad azt tartania magáról, hogy dögbogár, melynek az erkölcsiség szemétdombján a helye.

Ahol baj van, ott feladat nyilik, s ahol sok a baj, oda nem életúnt, fanyar emberek, hanem élettől, munkakedvtől duzzadó, örvendő szivek kellenek. A pessimismus és misanthropia fagypont, melynél már elfagy az élet virága. Semmi köze a kereszténységhez!

Az újév belépő napján érdemes felismerni bajainkat. Nem, hogy a világot szidjuk és jeremiádokat énekeljünk, hanem, hogy feladatainkra ismerjünk s rátegyük kezünket arra az ekére, melylyel a nemzeti élet heverőföldjét szántjuk, «egyre csak szántjuk, esős időben is, tudva azt, hogy a nap úgyis fölkel magától.»
